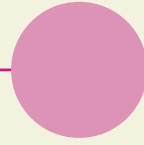

ΙΣΤΟΡΙΑ & ΠΕΡΙΗΓΗΣΗ

ΣΤΑ ΛΗΜΕΡΙΑ ΤΟΥ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ

Κείμενο – Φωτογραφίες:
Κυριάκος Παπαγεωργίου

Μερικοί ήρωες της ελληνικής επανάστασης είναι δεμένοι τόσο γερά και στέρεα με έναν τόπο, που δίχως αυτόν ο ηρωϊσμός τους θα έχανε ένα μεγάλο κομμάτι από τη δόξα τους.

Ο θρυλικός ήρωας των προεπαναστατικών χρόνων **Αντώνης Μακρυγιάννης** (όπως είναι το επίσημο όνομα του Κατσαντώνη) κατάγεται μεν από τα ορεινά της Ηπείρου, όμως γεννήθηκε στον ιστορικό Μάραθο της Ευρυτανίας και έδρασε πολεμώντας στα θρυλικά βουνά των Αγράφων. Ολόκληρη η περιοχή της δράσης του, απρόσιτη μπορούμε να πούμε, ακόμη και σήμερα –ως ένα μεγάλο βαθμό– σκεπάζει με την ιδιόμορφη, απόκρυφη και πολυσχιδή τομή του ορεινού της ανάγλυφου με δέος και απόγνωση τον ερευνητή του πεδίου της...

Α' ΤΟ ΓΕΩΦΥΣΙΚΟ ΑΝΑΓΛΥΦΟ

Πού είναι όμως ο Μάραθος αυτός και ποιά είναι η σχέση που έχει με τα Άγραφα;

Πρώτα πρέπει να ξεκαθαρίσουμε ότι τα Άγραφα, η μεγαλύτερη και πιο εκτεταμένη ορεινή ζώνη της χώρας, αποτελούμενη από ένα πολυδαίδαλο σύστημα βράχινων πύργων, χωρίζεται (διοικητικά) σε δυο κατηγορίες: Τα **Θεσσαλικά** (της Καρδίτσας) και τα **Ευρυτανικά Άγραφα**.

Τα Θεσσαλικά Άγραφα κλείνουν μια περιφέρεια, που αρχίζει από τη λίμνη Πλαστήρα, συνεχίζει δυτικά μέχρι τον Αχελώο (Βραγγιανά), γυρίζει νότια στα χωριά της ορεινής λάκας της Στεφανιάδας λίμνης (Μονή Σπηλιάς), συνεχίζει ως το θρυλικό οροπέδιο της Νιάλας (που αποτελεί και κριτήριο διαχωρισμού των Αγράφων) και απολήγει στη λεκάνη της συμβολής του Μέγδοβα με το Σαραντάπορο, με όρια το Αθηρό και το Καροπλέσι του νομού Καρδίτσας.

Ψηλότερες κορυφές των Θεσσαλικών Αγράφων είναι η Καράβα (2.184 μ.), πάνω από το χωριό Βλάσι, το Βουτσικάκι (2.154 μ.), πάνω από τη Φυλακτή, το Φλυτζάνι (2.016 μ.) ανατολική κορυφή του πέταλου της Νιάλας και οι Πέντε Πύργοι (2.003 μ.) πάνω από το Αθηρό.

Τα Ευρυτανικά Άγραφα κλείνουν την υπόλοιπη ζώνη του ορεινού κυκεώνα που αρχίζει από την κορυφή Ντελιδήμι (2.163 μ.), που βρίσκεται ανάμεσα στο Τροβάτο της Ευρυτανίας και το Λεοντίτο της Καρδίτσας, συνεχίζει νότια με την οροσειρά της Φτέρης (2.126 μ.) και την κορυφή Λιάκουρα (2.040 μ.), τα χωριά Γρανίτσα, Ραφτόπουλο, Λιθοχώρι και Βούλπη και φτάνει μέχρι τον Κρέντη και την κορυφή Σβώνη (2.039 μ.), πάνω από τα Πετράλωνα (Σάϊκα).

Τα Ευρυτανικά Άγραφα έχουν πρόσβαση από το Καρπενήσι μέσω της λάκας του ποταμού Αγραφιώτη, ενώ τα ορεινά των θεσσαλικών Αγράφων επικοινωνούν είτε μέσω του Πευκόφυτου και Πετρίλου είτε μέσω Καστανιάς και Αθηρού, αλλά και της ορεινής διάβασης του Ελατου, πάνω από τον Μπελοκομίτη.

Στον κεντρικό πυρήνα των Ευρυτανικών Αγράφων και ανατολικά της κοίτης του ποταμού Αγραφιώτη βρίσκεται το χωριό των Αγράφων, που συνδέεται με το χωριό Μάραθος (γενέτειρα του Κατσαντώνη) με έναν προπολεμικό δρόμο, μήκους 19 χιλιομέτρων, που αποτελεί όνειδος για την ελληνική Πολιτεία. Βέβαια ο Μάραθος επικοινωνεί και με τη χαράδρα του Αγραφιώτη απευθείας, με δρόμο 22 χιλιομέτρων, που είναι ελαφρά καλύτερος

Εδώ σε αυτά τα απόκρημνα και χαραδρωτά βάραθρα αγωνίστηκαν για τη λευτεριά τους οι πρώτοι έλληνες μαχητές, εδώ χρίστηκαν οι πρώτοι κλέφτες, εδώ γιγαντώθηκε η ψυχή του Καραϊσκάκη κι άπλωσε ρίζες ύστερα κατεβαίνοντας στα πεδινά και τις ραχούλες της Ρούμελης.

από τον προηγούμενο. Αξίζει να αναφέρω ότι μέχρι σήμερα (Απρίλιος του 2009) ολόκληρο το οδικό δίκτυο των Αγράφων (από τη διασταύρωση του Κρέντη και μέχρι τα όρια του νομού Καρδίτσας (κάπου στον Ελατο), σε μια ακτίνα δηλαδή 60 περίπου χιλιομέτρων, είναι άθλιο και πετρώδες, παρά το γεγονός ότι μέσα στον πυρήνα ενός από τα ομορφότερα ορεινά συστήματα της χώρας ζουν και αναπνέουν μερικές από τις πιο ιστορικές κοινότητες της Ελλάδας, όπως τα Άγραφα, τα Επινιανά, το Τροβάτο, το Τρίδενδρο, τα Βραγγιανά, ο Μάραθος, και το Μοναστηράκι.

Όλα αυτά τα χωριά αποτέλεσαν, για πολλές δεκαετίες, το ηρωϊκό θέατρο των μαχών του Κατσαντώνη, αλλά και του Καραϊσκάκη. Εδώ σε αυτά τα απόκρημνα και χαραδρωτά βάραθρα αγωνίστηκαν για τη λευτεριά τους οι πρώτοι έλληνες μαχητές, εδώ χρίστηκαν οι πρώτοι κλέφτες, εδώ γιγαντώθηκε η ψυχή του Καραϊσκάκη κι άπλωσε ρίζες ύστερα κατεβαίνοντας στα πεδινά και τις ραχούλες της Ρούμελης.

Β' Η ΖΩΗ ΤΟΥ ΚΑΤΣΑΝΤΩΝΗ

Τρία μέτωπα άνοιξε ο Κατσαντώνης από τότε που πήρε τα βουνά. Το πρώτο στο χωριό του, το Μάραθο, στο Κλειστό και τη Νεράϊδα, το δεύτερο στο Βάλτο και το τρίτο στο Μοναστηράκι, στα μυτερά αγριοβούνια της Λιάκουρας, όπου και διάλεξε για καταφύγιό του μια σπηλιά. Η σπηλιά αυτή έγινε παροιμιώδης, γιατί την έβαλε στο μάτι ο Αλή - Πασάς, προκειμένου να εντοπίσει τον Κατσαντώνη και να τον εξοντώσει. Και βέβαια έπαθε τις νίλες της ζωής του. Ο Αλή - Πασάς...

Αυτή τη σπηλιά, που χρόνια την είχα στο μυαλό μου ως ορόσημο και δε μού έφευγε η ιδέα της, αν δεν την εντοπίσω, κατάφερα να τη φτάσω φέτος την άνοιξη, ανοίγοντας δρόμο μες

Το ιστορικό χωριό Βίνιανη

Οι κορυφές
Λιάκουρα και
Φτέρη

από τις χαλικούρες της Λιάκουρας, ψηλά από το Μοναστηράκι.

Αλλά ας δούμε συνοπτικά πώς δημιούργησε το θρύλο του ο Κατσαντώνης και ποιες ήταν οι αιτίες που τον οδήγησαν στο βουνό.

Ο Αντώνης Μακρυγιάννης γεννήθηκε το **1775** στο Μάραθο, από γονείς Σαρακατσαναίους, το Γιάννη και την Αρετή. Ήταν ένα ασθενικό παιδί, κοντό και με κοριτσιίστικη φωνή. Κάποτε ένας τουρκαλβανός μπουλούκμπασης (αστυνομικός) τον κατηγόρησε ότι έκλεψε μια γίδα και τον υπέβαλε σε ατιμωτικά βασανιστήρια για να μολογήσει. Ο πατέρας του όμως πλήρωσε ένα μεγάλο ποσό κι η υπόθεση έληξε. Μπορεί να έληξε για όλους, όμως δεν έληξε για τον μικρό Αντώνη. Ο νεαρός Αντώνης, που έφερε βαριά τον εξευτελισμό του, αποκάλυψε γρήγορα στη μάνα του ότι σκοπεύει να βγει “κλέφτης” στο βουνό. Η μάνα του η Αρετή πανικοβλήθηκε κι άρχισε τις νουθεσίες: “Κάτσε Αντώνη μ’ ήσυχα...” Τη φράση επαναλάμβανε πολλές φορές, ώσπου όλοι το συνερίστηκαν κι άρχισαν να τον κοροϊδεύουν “Κάτσο’ Αντώνη μ’ ήσυχα... Κάτσο’ Αντώνη” κι έτσι βαφτίστηκε ο **Κάτσο’Αντώνης...**

Δεκαοχτώ ετών βγήκε στο κλαρί και πήγε να συναντήσει το θεϊό του, τον ξακουστό κλεφταρματωλό των Αγράφων **Βασίλη Δίπλα**. Εκείνος τον οδήγησε σιγά – σιγά μες από τις βαθιές χαράδρες της Ευρυτανίας στη ζωή και το πάθος των κορυφογραμμών. Ο Κατσαντώνης έγινε μύστης της σπάνιας αυτής

"Κάτσ' Αντώνη μ' ήσυχα... Κάτσ' Αντώνη" κι έτσι βαφτίστηκε ο Κάτσ'Αντώνης...

βουνόχωρας κι άρχισε με τυμπανοκρουσίες το κλεφταρματολίκι του. Με το πρώτο βόλι της ζωής του ξέπλυνε την προσωπική του ντροπή στέλνοντας τον μπουλούκμπαση στον άλλο κόσμο. Από κείνη τη μέρα, και καθώς επικηρύχτηκε, έστειλε στην αγκαλιά του Μωάμεθ χιλιάδες τουρκαλβανούς. Το όνομά του έγινε θρύλος και ξεπέρασε τα σύνορα της Ρούμελης, στην "αυλή" του δε κατέφτασε κι ο Καραϊσκάκης, για ν' αγωνιστεί μαζί του.

Οι Τούρκοι ύστερα από το θάνατο του μπουλούκμπαση έκαψαν γι αντίποινα το χωριό του Κατσαντώνη, το Μάραθο, αλλά αυτό ήταν που έριξε λάδι στη φωτιά της κλεφτουριάς, που πήρε και σήκωσε τους πασάδες.

Ο Αλή - Πασάς έστειλε αρχικά εναντίον του Κατσαντώνη ένα απόσπασμα 300 Αρβανιτών με αρχηγό τον Ελιάζ-μπέν, που όμως ο κλέφτης των Αγράφων το εξολόθρευσε όλο, μαζί με τον αρχηγό του. Ο Αλή - Πασάς εξοργίστηκε κι έστειλε να σκοτώσουν τους γονείς του Κατσαντώνη, πράγμα που κατάφερε.

Τότε άνοιξε η μεγάλη βεντέτα ανάμεσα στον Κατσαντώνη και τον Αλή - Πασά. Ο πρώτος διαμήνυσε ότι θα σκοτώσει τον Αλή - Πασά μέσα στο ίδιο το σπίτι... Για το λόγο αυτό, θορυβημένος ο Αλή - Πασάς, μελέτησε και οργάνωσε ένα σχέδιο που θα εξόντωνε τον Κατσαντώνη επάνω στα βουνά. Έτσι εκπαίδευσε ένα εκστρατευτικό σώμα από μερικές εκατοντάδες Τουρκαλβανούς, που το εμπιστεύτηκε στον ικανότερο στρατηγό του, το διαβόητο Βεληγέκα.

Ο Βεληγέκας με χίλιους επίλεκτους στρατιώτες, την άνοιξη του 1807, ανέβηκε στο Μοναστηράκι των Αγράφων, για να συναντήσει τον Κατσαντώνη. Προφανώς δεν ήξερε την περιοχή και ξεγελάστηκε από τους οδηγούς του. Διάσπαρτοι οι κλέφτες του Κατσαντώνη, γύρω από τα βράχια και τις χωστές χαράδρες, περικύκλωσαν τους Αρβανίτες και τους έφεραν σε δύσκολη θέση.

Οι τρεις πρώτες σφαίρες του Κατσαντώνη ξάπλωσαν νεκρό το Βεληγέκα. Μόλις είδαν νεκρό τον περίφημο αρχηγό τους οι Αρβανίτες πανικοβλήθηκαν, και καθώς ο πανικός είναι κάκιστος σύμβουλος, τόβαλαν στα πόδια, μα πού να πάνε; Εξολοθρεύτηκαν κυνηγημένοι από τα ελάφια του Κατσαντώνη.

Αλλά κι εκτός απ' τον Βεληγέκα ο Κατσαντώνης πολέμησε

Τα Άγραφα όπως φαίνονται από το χωριό Γρανίτσα

και με πλήθος αγάδες, δερβέναγες και μπέπδες. Νίκησε κατά σειρά τον Μουσταφά – μπέν στο Ξηρόμερο, τον Χασάν Μπελούσι, τον αγά Μπεσιάρι, στον Άγιο Αιμιλιανό, καθώς και τους δερβέναγες Αλούς Μπεράτι και Μπεκίρ Τζογαδόρο, στα μέρη του Βάλτου.

Μετά απ' αυτό πώς να μη γίνει ζωντανός θρύλος ο Κατσαντώνης; Τα βουνά μύρισαν από μια ευώδη, λευτεριά, αντήχησαν τα πρώτα πανηγύρια κι ο Αλής έσκασε απ' το κακό του. Κι επειδή δεν μπόρεσε στα ίσα να εξοντώσει τον Κατσαντώνη βρήκε σύμμαχό του το συνηθισμένο τρόπο, τη διαβολή και την προδοσία. Ελληνικά τερτίπια...

Ήταν γνωστό πως ο Κατσαντώνης είχε επιλέξει, από όλες τις γωνιές των Αγράφων, την πιο αθέατη και δυσπρόσιτη περιοχή, πολύ ψηλά πάνω από το Μοναστηράκι, καμιά δεκαριά κορφές νότια από το Μάραθο, που ήταν πολύ δύσκολο να τις σκατζάρει τακτικός στρατός και βρίσκοντας μια σχισμή σε ένα βράχο, που οι κατοπινοί τη βάφτισαν σπηλιά, ο Κατσαντώνης την έκανε λημέρι και κονάκι του. Μαζί με τέσσερις συναγωνιστές και τον αδελφό του τον Χασιώτη αποσύρθηκε εκεί, δίχως να την κάνει γνωστή σε κανένα. Μόνο ένας βοσκός την ήξερε, καθώς τους πήγαινε τ' απαραίτητα. Συνάμα ο Κατσαντώνης είχε προσβληθεί από ευλογία και γι αυτό διέλυσε τα πολυάριθμα σώματά του σε μπουλούκια χρίζοντας διάφορους αρχηγούς.

Το έμαθε ο Αλής κι έστειλε εναντίον του, με σκοπό να εντοπίσει με κάθε θυσία τη σπηλιά του, τον Τουρκαλβανό Μουσχουρντάρη με 700 διαλεχτούς Αρβανίτες. Ο Μουσχουρντάρης έπιασε ύστερα από διαβολή το βοσκό, τον βασάνισε κι εκείνος μαρτύρησε το κρησφύγετο του Κατσαντώνη.

Έτσι 700 αστακοί πολεμιστές περικύκλωσαν την κορυφή Φούρκα (1.566 μ.) που χωρίζεται με ένα χαμηλό διάσελο από τη Λιάκουρα και στρίμωξαν τον Κατσαντώνη στη σπηλιά του. Δεν μπόρεσε ο κακομοίρης – από την έλλειψη δυνάμεων, καθώς είχε εξασθενήσει – ούτε ν' αντισταθεί...

Τον συνέλαβαν και τον οδήγησαν στα Γιάννινα. Εκεί ο Αλής – πασάς τον έκλεισε για λίγες μέρες σε κελί κι ύστερα, - παρότι ο Κατσαντώνης ήταν βαριά άρρωστος – από το γινάτι του τον έβγαλε στην αυλή και διέταξε να του σπάζουν ένα – ένα τα κόκκαλα... Όσοι δεν άντεξε το δόλιο κορμί του Κατσαντώνη και ξεψύχησε. Ήταν τέλη Σεπτέμβρη του 1808. Όλοι οι Έλληνες θρήνησαν για τον Κατσαντώνη, που έφυγε από τη ζωή στην ηλικία του Χριστού. 33 μόλις ετών...

Αυτά, για τον Αλή – πασά!

Απάνω στο διάσελο της Φούρκας.

Γ' ΑΝΑΖΗΤΩΝΤΑΣ ΤΗ ΘΡΥΛΙΚΗ ΣΠΗΛΙΑ

Είναι δεύτερη μέρα του φετινού Πάσχα. Όλος ο κόσμος – ή σχεδόν όλος – ξεκουράζεται αυτή τη λιόχαρη, γιορταστική και ξέπνοη μέρα. Εφτά η ώρα το πρωί παίρνω ένα φίλο απονήρευτο, που παρεπίδημεί στο Βόλο και ξεκινάμε δίχως να του πω τι και πού θα κάνουμε. Ξέρετε, είναι από κείνους τους “αθηναίους” που λάκτισαν την πατρίδα τους, την Πίνδο κι εξώκειλαν στο ψυχοβόρο άστυ. Με το που τους μιλήσεις για βουνό, παραδίνουν και την ψυχή τους ακόμη...

Φτάνουμε σε διόμιση ώρες στο Καρπενήσι. Ανεβαίνουμε τις στροφές στο Μπαγασάκι και κατεβαίνουμε στο Μέγδοβα. Περνάμε το σιδερένιο γιοφύρι και ξανανεβαίνουμε για Βίνιανη. Παρακάμπτουμε το δρόμο που οδηγεί στο Κερασχωρι, για να δει ο φίλος μου το μεγαλείο αυτού του εγκαταλελειμμένου χωριού και το στρατηγείο της ΠΕΕΑ: Την παλιά Βίνιανη.

Στο δρόμο για τη σπηλιά

Ύστερα γυρίζουμε πίσω και τραβάμε για τον Κρέντη. Μόλις περνούμε το τελευταίο αυτό χωριό της ορεινής Ευρυτανίας, ένας πληγωμένος δρόμος φεύγει βόρεια, εγκαταλείποντας την ασφαλτο, που οδηγεί στο πουθενά. Μήτε ταμπέλα υπάρχει μήτε ένδειξη για το πού πάει αυτός ο δρόμος. Κι ας είναι το κομμάτι εκείνο που οδηγεί στο καώδη παράδεισο της ορεινής Ευρυτανίας...

Αργά – αργά καταφορίζουμε για την κοιλάδα του Αγραφιώτη, που τη συναντούμε στην πλατιά κι ευρύτερη κοιτή του.

Ευθυγραμμίζομαστε με την κοίτη αυτή, που όλο και στενεύει κι αφού περάσουμε από έναν μικρό αλλά σημαντικό παραποτάμιο οικισμό, τη Βαρβαριάδα, αρχίζουν να χορδίζουν τα όργανα της χαοτικής στενωπού των Αγράφων.

Από τη δεξιά όχθη μετακομίζουμε στην αριστερή, καθώς μάς προβληματίζει η δικάλα του δρόμου. Δεξιά ανηφορίζει για το Μάραθο κι αριστερά για το Μοναστηράκι και το χωριό Άγραφα.

Εκείνο που μας ενδιαφέρει είναι το θέατρο της τελευταίας μάχης του Κατσαντώνη, που δόθηκε στα ψηλώματα της Φούρκας.

Εμπρός λοιπόν για το Μοναστηράκι. Σε τρία χιλιόμετρα αφήνουμε δεξιά μας τη συνέχεια του Αγραφιώτη κι ανηφορίζουμε αριστερά, μέσα από ένα στενό, απότομο και σκαστό φαράγγι, επάνω στο χείλος του οποίου έχει χαραχτεί ένας στενάχωρος δρόμος. Σε τρισήμισι χιλιόμετρα βγαίνουμε σε μία διπλή ράχη, πάνω στην οποία φαίνονται χτισμένα λιγοστά σπιτάκια. Μα πού έχει βρεθεί χώρος εδώ για να ριζώσει αυτός ο οικισμός; Οι βαθιές ρωγμές των φαραγγιών, τα σκισμένα βουνά, οι κάθετες επιφάνειες, πάνω στις οποίες είναι γατζωμένα τα έλατα και τα παλιούρια της υποαλπικής ζώνης, όπως κι οι κορνίζες των βράχων που σκιάζουν το φανταχτερό μεσημέρι σμιλεύουν την εικόνα μιας σαρωτικής ορεινής ενδοχώρας που ο σφυγμός της πάλλεται από εκρηκτικές ανάσες.

Δεν πιστεύουμε σε αυτό που βλέπουν τα μάτια μας. Είναι τόσο υποβλητικό το οπτικό αντικείμενο των ανόμοιων κορυφών γύρω μας που δεν ξέρουμε πού να προσηλωθούμε.

Ακολουθούμε αμήχανοι το μικρό δρομάκι που μάς βγάζει σε ένα πλάτωμα. Αφήνουμε το αμάξι και προχωρούμε στο κέντρο μιας καταφορικής κοιλάδας. Εκεί συναντούμε ένα χαρούμενο νεαρό που μας κοιτά με απορία μαζί και λύπηση, όταν τον ερωτούμε πούθε πέφτει η σπηλιά του Κατσαντώνη. Σηκώνει το βλέμμα του και το καθαρό του πρόσωπο ανοίγει, πλαταίνει ο ορίζοντας της σκέψης και με την καρδιά του πλημμυρισμένη από συμπάθεια μάς δείχνει ένα απίστευτα μακρινό διάσελο, πίσω από αλληπάλληλες δασωμένες βουνογραμμές λέγοντάς μας πως απεκεί πίσω ανηφορίζει

το μονοπάτι για τη σπηλιά, που θα τη βρούμε ακολουθώντας μια πορεία δέκα χιλιομέτρων.

Δεν απελπιζόμαστε, τον ευχαριστούμε και παίρνουμε το αμάξι για να φτάσουμε το διάσελο. Τα οκτώ από τα δέκα χιλιόμετρα απαιτούν χρονική διάρκεια μιάς ολόκληρης ώρας διασχίζοντας μοναδικά μνημεία της ορεινής βουνοπλημμύρας και αποκαλύπτοντάς μας συνάμα το αέρινο περίγραμμα της γυμνής κυματιστής οροσειράς της Λιάκουρας.

Επάνω στο διάσελο αφήνουμε το αμάξι και παίρνουμε τη λιβαδωτή πλαγιά που ανεβαίνει κατάκορφα. Γύρω μας βουίζουν τ' ανυπόταχτα βουνά, τα πετρωμένα κράσπεδα, τ' ακροβούνια, οι δρυμοσκεπείς πλαγιές, τα καταράχια, οι πελεκητοί μονόλιθοι και τα επικλινή λιβάδια. Όλα αυτά γίνονται χτήμα της καρδιάς μας που ματώνει καθώς τ' αναγνωρίζει ένα-ένα. Αρχίζουν οι κορφές και καθαρίζουν τ' όνομά τους που διαβάζεται πια με ευκολία από το χάρτη της καρδιάς. Εδώ το αετόβουνο, εκεί το σέλωμα, παραπέρα το ρήγμα των φαραγγιών κι ακόμη πιο κει τα κάστρα, οι πύργοι κι οι στιβαροί όγκοι των αλπικών λιθώνων.

Τελειώνει το βλέμμα, άλλο δεν έχει να διαβάσει, πρέπει να φύγουμε απ'τη σελίδα της τραχιάς πέτρας.

Στο έσχατο διάσελο, όπου ξαναβρίσκομε το δρόμο να σταματάει πια, φιγουράρει μια ευπρόσωπη πινακίδα που δείχνει την κατεύθυνση της σπηλιάς του Κατσαντώνη, μες από τον επικλινή δρυμό.

Παίρνουμε το μονοπάτι και τραβερσάρουμε την ανηφορική πλαγιά. Σε είκοσι λεπτά κορυφωνόμαστε στο τελευταίο σέλωμα της Φούρκας. Απέναντί μας ξεγυμνώνεται ολόκληρο το αλπικό περιβόλι της Λιάκουρας και πιο πίσω η κωνική πυραμίδα της Φτέρης. Το Μοναστηράκι φαίνεται να γκρεμίζεται στο βάθος, ενώ ένας ζωγραφιστός δρόμος επάνω στο αλπικό σώμα της Λιάκουρας φιδοσέρνεται και φτάνει ως τον αυχένα, τον καβατζάρει και κατευθύνεται στον οικισμό της Βλαχοπούλας.

Εμείς τώρα πρέπει να τσουλίσουμε – με κυριολεξία – στη σάρα που ξαπλώνεται αποκάτω μας, γιατί έτσι μιάς δείχνουν τα κόκκινα σημάδια. Με χέρια, πόδια και αγωνία στο κατακόρυφο, κατηφορίζουμε για τη σπηλιά. Σα φτάνουμε στη μέση της κατηφορίας ένα ψευδαίσηπτο

www.pezoporiam.gr

το portal για την πεζοπορία και την περιπλάνηση στη φύση

Απότομη κορυφή της Φτέρης (2.126 μ.) όπως φαίνεται από τη σπηλιά του Κατσαντώνη

μονοπάτι ξεχλώνει απ'τη σάρα και φεύγει πλάγια αριστερά. Με πλαγιαστό το σώμα τώρα και γατζωμένοι από τα ραβδιά σερνόμαστε στην ακρινή λοφιά. Στη βάση μιας βραχωμένης πυραμίδας το τελευταίο βέλος δείχνει την τελική αναρρίχηση.

Έλκουμε με προσοχή το σώμα μας δέκα μέτρα ψηλότερα από τη βάση και ξαφνικά βρισκόμαστε στο άνοιγμα ενός βραχώπουλου, που στέγαζε την αρρώστια και τα μύχια όνειρα του ήρωα Κατσαντώνη. Σκύβουμε για να περάσουμε το σκέπαστρο, χαμηλώνουμε το βλέμμα κι ανυψώνουμε την τελική ψυχή που θα σταθμίσει όλες εκείνες τις χίμαιρες και τις φιλοδοξίες των ανθρώπων που αποφάσισαν για μας την απελευθέρωση των ονείρων.

Στην οροφή του βράχου είν' αποτυπωμένο με ζωντανά χρώματα το προεπαναστατικό φλάμπουρο του γένους, ο γαλάζιος σταυρός σε άσπρο φόντο, που κοιτάζει την οδοντωτή κορδέλα της Λιάκουρας, κατά τη δύση. Άραγε να σημαίνει κάτι;

Μένουμε για μισή ώρα εκεί μη μπορώντας να ξεκολλήσουμε. Η άνοιξη βοά, οι κορφές στραφταλίζουν από γυαλάδα, ολόκληρος ο πίνακας των Αγράφων ευωδιάζει από φρέσκια μέντα κι ανθόσκονη, που έχει σκεπάσει κάθε απόπειρα θλίψης και μαρασμού.

Ο Κατσαντώνης είναι ζωντανός, ε δ ώ, περισσότερο από οπουδήποτε αλλού... Τα Άγραφα τον μνημονεύουν αιώνια...

Η διαδρομή που ακολουθήσαμε είναι η δυσκολότερη, μα είναι η πραγματική κι όχι εκείνη που έχει διανοιγεί με δρόμους ευχερέστερης πρόσβασης, από τη Βούλπη. Είναι οι δρόμοι του Κατσαντώνη. Γι αυτό και ακολουθήσαμε τα βήματά του...